„Ценности, права и добродетели в мрежа“ – една успешна инициатива за образование по права на човека, която се изпълнява от Дружество за Обединените нации в България в партньорсво с Фондация „Партньори-България“, сдружение „Шанс и закрила“, сдружение „Неврокоп“ – в мрежа с шест ученически клуба за ООН в Хасково, Кърджали, Димитровград, Рибново, Сатовча и Хаджидимово.

Инициативата се изпълнява в рамките на проекта „ПАКТ“ и е финансирана от Европейския съюз и фондация „Институт Отворено общество – София“ (ИООС).

Цел на инициативата е да популяризира Хартата на основните права на ЕС като „позитивен морален кодекс“ за младия европеец, да помогне на подрастващите да се ориентират в ролята на ЕС да утвърждава ценности, служещи на изграждането на универсална култура на правата на човека, да предложи образованието по права на човека като алтернатива за възпитание на добродетели сред подрастващите. Изпълнява се в рамките на 12 месеца и включва един национален семинар, едно лятно училище, два регионални семинара и дейности на терен в 6 училища по темите на разделите в Хартата, отразяващи най-важни ценности – достойнство, свободи, равенство, солидарност, гражданство, правосъдие.

Националният семинар се проведе на 9-10 май 2026 година и събра учители и представители на гражданския сектор, за да ги подготви за участие в проекта, още повече – да повиши информираността им за същността, ролята и специфичното поле на действие на Хартата на основните права на Европейския съюз.

Благодарение на високото равнище на предложените лекции задачите на семинара бяха постигнати. Събран беше силен екип от изтъкнати експерти в областта на европейската интеграция, европейското право и правата на децата. Проф. Ингрид Шикова, доц. Христо Христев и доц. Велина Тодорова допринесоха за признато от всички участници удовлетворение от включването си в този семинар. Европа като състояние на духа беше втъкана в лекцията на проф. Ингрид Шикова, признат познавач на европейската интеграция. Със съзнанието, че крайните потребители на дейностите по този проект са ученици, проф. Шикова целенасочено обърна внимание на правното възпитание на подрастващите и очерта ролята на средата, в която те съзряват. Доц. д-р Христо Христев очерта в лекцията си приложното поле на Хартата на основните права (ХОПЕС) и разясни връзката с националното законодателство. Доц. д-р Велина Тодорова говори по темата „Правата на детето в рамката на Европейските ценности. Ролята на училището“ и препоръча подход, основан на правата и интегрирани политики за децата и училището.

Аналитичен доклад „Европейските ценности в Хартата на основните права на ЕС“ добави анализи и документи

Аналитичният доклад, подготвен от екип експерти в лицето на доц. Мира Кънева, д-р Красимира Василева и проф. Петранка Филева, съдържа текстове, които добавят анализи и документи към обсъжданите по време на семинара теми. Обръща се внимание на това, каква е разликата между ценности, принципи и права, отразени в Хартата на основните права. Коментира се какво е мястото на правата на детето в Хартата, каква е ролята на сътрудничеството в Съюза в областта на образованието, преносими ли са европейските ценности в глобалния правен ред. Мира Кънева, преподавател в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ разработи разделите за ценности, принципи и права в Хартата на основните права на ЕС, приложното им поле, значението им в поддържането на международния правен ред. Красимира Василева разглежда подробно значението на европейското образователно пространство, включително образованието по правата на човека, илюстрирайки текста си с много полезна информация за актуалните европейски програми в тази сфера. Петранка Филева, съобразявайки се с изнесеното от Велина Тодорова по време на семинара, очертава предизвикателствата за закрила на правата на детето в училищна среда. Докладът се разпространява онлайн и в печатен вариант.

Регионалните семинари завършват със сертификат и възможност за получаване на един допълнителен кредит

През октомври се организират два регионални семинара в Хасково и в Гоце Делчев на тема „Иновативни методи за гражданско образование и образование по права на човека“. Програмата е подготвена от д-р Даниела Коларова и от Анета Калчева от Фондация „Партньори – България“. Тя е лицензирана от МОН, завършилите успешно получават един кредит. Програмата е създадена да подпомогне учители и други специалисти по темата за гражданско образование и права на човека, като акцентира върху знания и умения на обучаемите да използват интерактивни и иновативни подходи в процеса на обучение. Освен обучителна задача, семинарите ще послужат за привличане но нови членове на мрежата ни – както от нови учители, училища, граждански организации.

Лятно училище и дейности на терен в шест училища дават думата на учениците

Интересното в проекта е, че след обученията на учителите в национален и в регионален семинар, след захранването с информация през специално изградена уебстраница „Мисия: защитник на ценности“ и аналитична публикация на тема „Европейските ценности в Хартата на основните права на ЕС“, в шест училища от Източните и Западните Родопи, ще се

реализират малки проекти за претворяване на европейските и международни норми в емоционално ангажиращи послания към местната общност. С учене чрез правене и творчески работилници учениците от Клубовете за ООН в тези училища ще творят по една от ценностите, представящи основните шест раздела на Хартата. По време на лятното училище всяко училище получи н случаен принцип „своята европейска ценност“. В Хасково ще развиват творчески инициативи с тема СОЛИДАРНОСТ, в Кърджали с тема СВОБОДА, в Димитровград с тема ДОСТОЙНСТВО, в Сатовча с тема ГРАЖДАНСТВО, в Хаджидимово с тема РАВЕНСТВО, в Рибново с тема ПРАВОСЪДИЕ. До края на месец февруари 2027 година те ще обсъждат теми и казуси, ще пишат есета, ще сверяват норми и принципи и ще се учат да разбират какво означава да имаш права, да споделяш ценности и да ги прилагаш на практика. Резултатите от дискусиите и работилниците ще бъдат представени пред местната общност и ще станат част от съдържанието на специализираната уеб страница „Защитник на ценности“.

За всичко това учениците бяха подготвени по време на лятно училище „Ценя правата си“, проведено в края на август в село Сърница, близо до язовир Доспат. 30 ученика, съпроводени от 6 координатори на клубовете за ООН в СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ в село Сатовча, СУ „Никола Вапцаров“ в гр. Хаджидимово, СУ „Йордан Йовков" в село Рибново, СУ „Васил Левски“ в град Хасково, ПГИ „Алеко Константинов“ в град Кърджали и ПМГ „Иван Вазов“ в град Димитровград, имаха три чудесни дни за занимания, игри, учене и преживяване. Благодарение на подготвената от екипа на Фондация „Партньори-България“ обучителна програма и вдъхновяващите треньори Розалина и Адела, участниците могат сега да посочат поне 3 основни права от Всеобщата декларация, два водещи документа и пет основни ценности от Хартата на ЕС. Всички декларират готовност за активно участие в защита на права в училищната или местната общност.

Нова уеб страница „Мисия: защитник на ценности“

В рамките на проекта беше разработена и успешно реализирана интерактивна образователна уебплатформа „Мисия: защитник на ценности“ - https://valuesguardians.una.bg/ - насочена към ученици и в помощ на учители и обучители в областта на гражданското образование. Дизайнът и структурата на платформата са съобразени с младата аудитория и целят да представят по достъпен, визуално привлекателен и интерактивен начин основните права и ценности, залегнали в Хартата на основните права на Европейския съюз. Образователното съдържание е структурирано около шестте основни тематични области на Хартата: достойнство, свободи, равенство, солидарност, гражданство и правосъдие. Платформата подпомага потребителите да разберат и приложат основните

права чрез казуси - истински истории, които сме намерили публикувани от международни организации и които са се случили с техни връстници.

Иновативен елемент на платформата е интегрираният асистент, базиран на изкуствен интелект. Чатботът, до който учениците и учителите могат да се допитват, е захранен с подбрана информационна база и в него са въведени международни документи на Организацията на обединените нации, свързани със защитата на правата на човека, както и други релевантни материали по тематиката на проекта. AI асистентът позволява на потребителите да задават въпроси и да получават информация и разяснения въз основа на включените в системата източници. По този начин сложна правна и институционална материя се представя във форма, която е по-достъпна за младата аудитория и насърчава самостоятелното търсене и изследване на темите за правата на човека. Важен момент е използването на изкуствения интелект в ролята му на помощност за опазване н разбиране на правата на човека.

Игровият подход насърчава участниците да разпознават приложимите ценности, да анализират ситуации, да вземат решения и да осмислят възможните последствия. Така ученето не се ограничава до запознаване с определения и нормативни текстове, а се превръща в процес на активно прилагане на придобитите знания. Елементите на игровизация допринасят за по-висока ангажираност на младите хора и правят темите за основните права по-близки до техния практически опит.

Платформата включва и пространство за образователни ресурси и ученически разработки в различни формати, които се надяваме да получим от учениците, включили се в творческите задачи. Това дава възможност сайтът да функционира не само като информационен източник, а като цялостна образователна среда, съчетаваща знания, интерактивно учене, игровизация и използване на съвременни технологии.

В своя завършен вид платформата представлява устойчив дигитален резултат от проекта, който остава достъпен и след приключването на проектните дейности. Тя създава възможности за продължаващо използване от ученици, студенти и преподаватели и допринася за повишаване на познанията за основните права, развитието на критично мислене и насърчаването на активно и отговорно гражданско поведение, основано на уважение към човешкото достойнство, свободата, равенството, солидарността и върховенството на правото. Познаването й ще помогне на подрастващите да се ориентират в ролята на ЕС да утвърждава ценности, служещи на изграждането на универсална култура на правата на човека.